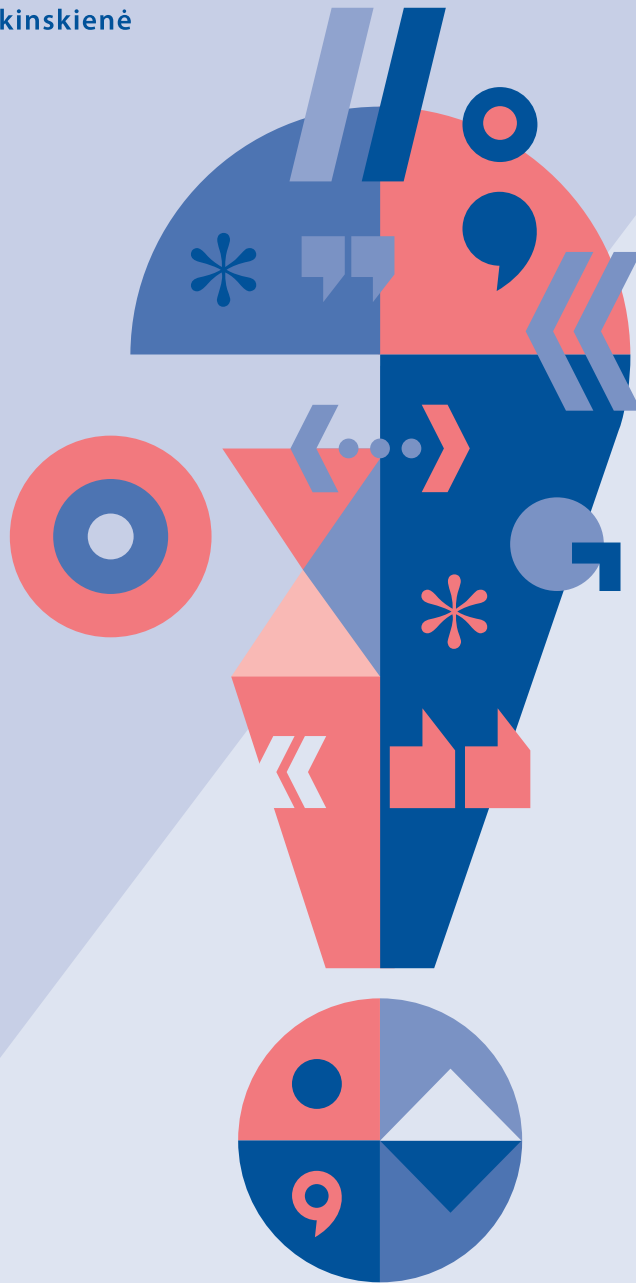

ATPASAKOJIMAI

Auksė Pukinskiėnė

UŽDUOTYS

6
KLASEI

ATSAKYMAI

Turiny

- 1 atpasakojimas (išsamusis). **Suzana Kūlidž. *Ką nuveikė Keitė* / 3**
- 2 atpasakojimas (išsamusis). **Antanas Vienuolis. *Naglijo kalno lobiai* / 6**
- 3 atpasakojimas (glaustasis). **Markas Tvenas. *Tomo Sojerio nuotyčiai* / 9**
- 4 atpasakojimas (glaustasis). **Rimantas Černiauskas. *Būsiu geras* / 12**
- 5 atpasakojimas (atrenkamasis). **Kazys Saja. *Būrimas obuolio sėklom* / 14**
- 6 atpasakojimas (atrenkamasis). **Justinas Žilinskas. *Gugis – girių kaukas ir žmonių draugas* / 17**
- 7 atpasakojimas (kūrybinis). **Lietuvių sakmė. *Paparčio žiedas naginėje* / 20**
- 8 atpasakojimas (kūrybinis). **Antuanas de Sent Egziuperi. *Mažasis princas* / 23**
- 9 atpasakojimas (kūrybinis). **Vincas Krėvė. *Vakarinė giesmė* / 25**

Dauguma atsakymų ir pavyzdžių tik rekomendacinio pobūdžio.

1

Suzana Kūlidž KAŲ NUVEIKĖ KEITĖ Ištrauka

- 1 Išsiaiškink ir užrašyk pabrauktų žodžių reikšmes. Remkis „Dabartinės lietuvių kalbos žodynu“ (lkiis.lki.lt/dabartinis).

Veránda – prieangis (pristatytas).

Ragānė – dekoratyvinis, paprastai vijoklinis, nuodingas vėdrynių šeimos augalas.

Rietuvė – ko nors (paprastai malkų) tvarkingai sukrauta krūva.

Klėtis – trobesys ar trobesio dalis javams pilti, drabužiams laikyti, miegoti; svirnas.

Ledainė – ledais šaldomas maisto sandėlis.

Žālas – tamsiai rausvas (apie galvijus).

Žalmaĝis – žalai margas.

Alavinis – iš alavo padarytas; alavas – minkštas, sidabro spalvos metalas.

Telyčia – jauna, neturėjusi veršiuko karvė.

- 2 Tiksliai nurodyk, kur gyveno Keitė.

Keitė gyveno Burneto miestelio pakraštyje, dideliame baltame name.

- 3 Pirmoje pastraipoje nuosekliai aprašoma Karų šeimos gyvenamoji aplinka – namas, kiemas, ganykla. Remdamasis apysakos ištrauka į atpasakotą tekstą įrašyk trūkstantus žodžius.

Namas buvo didelis, kvadratinis, baltas. Langus dengė žalios užuolaidos. Virš verandos buvo susipynusios rožės ir raganės.

Kieme žvyro takas vedė pro paradinius vartelius. Šalia tako metė šešėlių keturios aukštos akacijos. Vienoje namo pusėje augo sodas, kitoje stovėjo klėtis ir ledainė, stūksojo malkų rietuvės. Už jų šlaitu leidosi daržas.

Už daržo buvo ganykla, ten tekėjo upelis, augo riešutmedžiai, ganėsi keturios karvės.

- 4 Kaip atrodė karvės?

Dvi karvės buvo žalos, viena žalmargė su aštriais ragais (ant jų buvo užmauti metaliniai antgaliai) ir viena maža, balta telyčaitė.

5 Paašškink, kaip su Kārų šeima susiję skaičiai 2, 4, 6, 12.

Karų šeimoje augo šeši vaikai – keturios mergaitės ir du berniukai. Vyriausia mergaitė Keitė buvo dvylikos metų, o jausias berniukas Filas – ketverių metų. Prieš ketverius metus mirė vaikų mama.

6 Išrašyk epitetus, kuriais apibūdinama

/ **daktaras Karas:** mielas, malonus, labai užsiėmęs;

/ **vaikai:** drąsūs, ištvermingi, nutrūktgalviški.

7 Keitė vienintelė gerai prisiminė mamą. Savais žodžiais paašškink, ką mama reiškė kitiems vaikams.

Vaikai mamą prisiminė miglotai. Jie liūdnai minėdavo jos vardą tik sekmadieniais ir mėsdomiesi.

8 Sudaryk teksto atpasakojimo planą. Formuluok klausimus – plano dalis.

1. Kur gyveno Keitė?
2. Kaip atrodė Karų šeimos namas, kiemas, aplinka?
3. Kiek vaikų augo Karų šeimoje? Kokio jie amžiaus?
4. Kokie buvo vaikai?
5. Koks buvo daktaras Karas?
6. Kada ir kaip vaikai prisimindavo mirusią mamą?

9 Tekste yra sudėtingos rašybos žodžių. Prisimink rašybos taisykles, rask panašių pavyzdžių.

Žodis	Taisyklė	Pavyzdys
miestelyje, pakraštyje	Vyr. g. vns. viet. galūnė -yje	vandenyje
sparčiai, švelniai	Būdo prieveiksmių priesaga -(i)ai	smulkiai
pavėsinę, šešėlių, pusę	Vns. gal. galūnėje rašoma nosinė raidė	naktį
žvyrtašis, stūksojo, kūdikis	Šaknyje rašoma ilgoji balsė	vyras
malkų, pietų	Dgs. kilm. galūnė -(i)ų	darbų
ganykla	Priesaga -ykl-	mokykla
upelis, tėvelio	Priesaga -el-	vaikelis

aštriais, alaviniais, sekmadieniais	Vyr. g. dgs. įn. galūnė <i>-(i)ais</i>	mediniais
antgaliais, nekreipdamas, nutrūktgalviškiems	Priebalsių suskardėjimas (priešdėlis <i>ant-</i> , <i>kreipė</i> , <i>nutrūkti</i>)	atgauti, žaisdamas
ketveri	Priesaga <i>-er-</i>	penkeri
užsiėmusio	Priebalsių susiliejimas (priešdėlis <i>už-</i>)	užsigauti
drašius	Balsių <i>q</i> ir <i>i</i> kaita giminiškų žodžių šaknyse (<i>driso</i>)	tąsa, tįso

10 Rašydamas atpasakojimą remkis plano klausimais (8 užduotimi), atkreipk dėmesį į Keitės namų ir šeimos aprašymo detales.

„Kūrybinio impulso“ paskirtis – paskatinti į tekstą pažvelgti kitaip.

Peizažais gali pasigrožėti <https://www.paveikslai.lt/lt/61-rinkiniai-peizazai>.

2

Antanas Vienuolis. NAGLIO KALNO LOBIAI Ištrauka

1 Išsiaiškink ir užrašyk pabrauktų žodžių reikšmes. Remkis „Dabartinės lietuvių kalbos žodynu“ (lkiis.lki.lt/dabartinis).

Tėtervinas – didelis vištinių būrio miškų paukštis plunksnuotomis kojomis.

Pajaunỹs – pabrolys, jaunųjų palydovas.

Svõtas – *čia*: piršlys.

Svočia – jaunosios atstovė, globėja.

Tõšinė – dėželė iš tošies; tõsis – viršutinis beržo žievės sluoksnis.

Kėkštas – margas, triukšmingas varnų šeimos miškų paukštis pasišiaušusia galva.

Dirvõnas – apleista, nedirbama, sužėlusi dirva.

Jungtùvės – sutuoktuvės.

Lupùtis – lukutis – paukštis margomis plunksnomis, lenktu snapu ir plačiu kuodu; kukutis, dudutis.

2 Išvardyk visus Miškinio vestuvėse dalyvavusius gyvūnus, šalia parašyk jų apibūdinimus (penki gyvūnai tekste neapibūdinami).

Gandras ilgu snapu, jo draugė gervė, tetervinas, svočia pelėda, kiškis storalūpis, vilkas, alkana vilkė, voveraitė, kėkštas, lokys Meškėnas, greitutė skruzdėlytė mažutė, lapė didžuodegė, piršlys melagis strazdas giesmininkas, šarka, luputis kuoduotis.

3 Dar kartą perskaityk pirmą pastraipą ir išrašyk visus veiksmažodžius, kuriais nuskoma, kaip rinkosi svečiai.

Tipu tapu atžygiavo, atskrido, atskubėjo, atplasnojo, atliuksėjo, atsuoliavo, atbėgo atskubėjo, atslimpino.

4 Kokių dovanų jaunesiems atnešė svečiai? Išvardyk.

Pyragų, tošinę riešutų, gilių, kankorėžio grūdėlį.

5 Kaip vyko jungtvių apeigos? Įrašyk trūkstamus žodžius.

Tetervinas laumės juosta surišo jaunavedžių rankas, apvedė juos aplink didelį akmenį, davė atsigerti vandens iš šaltinėlio, trykštančio iš po akmens, pamosavo eglės šaka, palaimino, luputis pašlakstė medžio rasele.

6 Kokie garsai girdimi per vestuves? Rask tekste (antroje pastraipoje) ir įrašyk.

Paukščių choras pragydo.

Tetervinas paburbuliavo.

Gandras paklegeno.

Gervė pagargaliavo.

7 Padavimo ištraukoje skirtingomis spalvomis pabrauk deminutyvus (jų rasi 15) ir pakartojimus (3). Ką jie suteikia tekstui?

Pradėjo rinktis ir svečiai. Tipu tapu, tipu tapu atžygiavo su savo drauge gerve gandras ilgu snapu, atskrido tetervinas, atskubėjo pajauniai, pamergės, svotai. Atplasnojo svočia pelėda su pyragais. Atliuksėjo kiškis storalūpis. Atsuoliavo vilkas su savo alkana vilke. Voveraitė atnešė jaunavedžiams dovanų – pilną tošinę riešutų, kėkštas gilelių, o lokys Meškėnas patapšnojo savo bičiuliui Miškiniui letena per petį ir pagyrė jo skonį. Atbėgo atskubėjo iš savo miesto ir ta greitūtė skruzdėlytė mažutė ir atnešė dovanų kvepiančią kankorėžio grūdėlį. Kiek pavėluotai atslimpino lapė didžuodegė ir tik sukasi sukasi apie jaunavedžius ir vis, pažiūrėjusi į teterviną, laižosi, o piršlys melagis strazdas giesmininkas tik giriasi giriasi ir, nenusėdėdamas vietoje, tik purpsi ir šokinėja nuo šakelės ant šakelės ir vis pokštus krečia ir meluoja.

Kai ant medžių šakų sutūpė paukšteliai ir ant dirvono susirinko miško žvėrys ir žvėreliai, tuomet Miškinis švelniai paėmė už parankės savo mergelę, o gandras privedė juos prie didelio akmens, iš po kurio tryško tyro vandens šaltinėlis. Medžiuose, šarkos diriguojamas, tuojau pragydo paukščių choras. Jungtuvės truko neilgai. Tetervinas laumės juosta surišo jaunavedžių rankas, apvedė apie akmenį, davė atsigerti vandens iš šaltinėlio, pamosavo skarota eglės šakele, nuoširdžiai juos palaimino – paburbuliavo, gandras paklegeno, gervė pagargaliavo, o luputis kuoduotis pašlakstė pabarstė juos nuo medžio šakos sidabrine rasele... Tuo situoktvių apeigos ir buvo baigtos.

Deminutyvai ir pakartojimai tekstą pagyvina, daro jį vaizdingesnį.

Pastaba. Žodis „luputis“ – ne deminutyvas, o paukščio pavadinimas.

8 Kokio tipo šis tekstas? Apie ką jis? Suformuluok teksto temą.

Tai yra **pasakojimas** apie Miškinio vestuves.

9 Sudaryk ištraukos atpasakojimo planą. Formuluok klausimus – plano dalis.

1. Kokie miško gyventojai rinkosi į vestuves? Kaip jie rinkosi?
2. Kas ir ką atnešė dovanų?
3. Kuo išsiskiria lapės ir strazdo elgesys?
4. Kokioje vietoje vyko jungtinių apeigos?
5. Kaip jos vyko?

10 Tekste yra sudėtingos rašybos žodžių. Prisimink rašybos taisykles, rask panašių pavyzdžių.

Žodis	Taisyklė	Pavyzdys
atžygiavo, atskrido, atšuoliavo, atbėgo, atskubėjo, atslimpino	Priebalsių supanašėjimas (priešdėlis <i>at-</i>)	atsirado
tošinė, petį, skonį	Vns. gal. galūnėje rašoma nosinė raidė	medį
riešutų, gilelių, šakų, paukščių	Dgs. kilm. galūnė <i>-(i)ų</i>	gilių
skruzdėlytė	Priesaga <i>-yt-</i>	voverytė
greitutė, mažutė	Priesaga <i>-ut-</i>	meilutė
giriasi, krečia	Esamojo laiko 3 asm. galūnė <i>-(i)a</i>	laukia
grūdelį, mergelę, šakelę	Priesaga <i>-el-</i>	vaikelis
paukšteliai, žvėreliai	Vyr. g. dgs. vard. galūnė <i>-(i)ai</i>	paukščiai
švelniai, nuoširdžiai	Būdo prieveiksmių priesaga <i>-(i)ai</i>	puikiai
baigtos	Priebalsių suduslėjimas (<i>baigė</i>)	augti (augo)

11 Rašydamas atpasakojimą remkis plano klausimais (9 užduotimi), atkreipk dėmesį į pasakojimo detales.

„Kūrybinio impulso“ paskirtis – paskatinti į tekstą pažvelgti kitaip.

Tiems, kurie domisi komiksais, siūloma paskaityti: Tomas Mitkus, Vaida Nedzinskaitė-Mitkė. *Komiksai: pažink ir kurk*. Vilnius: Technika, 2017.

3

Markas Tuenas

TOMO SOJERIO NUOTYKIAI

Puikus baltintojas

Ištrauka

1 Išsiaiškink ir užrašyk pabrauktų žodžių reikšmes. Remkis „Dabartinės lietuvių kalbos žodynu“ (lkiis.lki.lt/dabartinis).

Kálkės – iš klinčių (tam tikros uolienos) išdegtas junginys.

Járdas – anglų ilgio matas, lygus 0,9144 metro.

Pèdà – toks senovinis ilgio matas (maždaug 28,8 cm), dabar vartojamas Anglijoje, Amerikoje.

Mulátas – žmogus, gimęs iš mišrios baltaodžių ir juodaodžių santuokos.

Mainikáuti – keistis, mainytis.

Marmurínis – padarytas iš marmuro; mármuras – kieta kristalinė įvairių spalvų uoliena, vartojama skulptūroms, pastatams, apdailai.

2 Pirmoje pastraipoje vaizdingai aprašoma vasaros ryto nuotaika. Remdamasis pavyzdžiu suglaudink tekstą – palik tik svarbiausias mintis.

Atėjo šeštadienio rytas, ir suspindo vasaros gamta, giedra, gaivi ir kunkuliuojanti gyvybe.

Išaušo giedras vasaros šeštadienio rytas.

Visų širdyse skambėjo dainos, o jei širdis buvo jauna, tai ir lūpos dainavo.

Visų lūpos ir širdys dainavo.

Visų veiduose švietė džiaugsmas, visi vaikščiojo kojom žemės nesiekdami.

Visi džiaugėsi.

Žydėjo baltosios akacijos, ir žiedų kvapo buvo pilnas oras.

Žydėjo ir kvepėjo akacijos.

3 Ką reiškia frazeologizmas „žemės kojomis nesiekti“?

Labai smarkiai eiti, bėgti; būti labai smarkiam; būti labai laimingam.

4 Antroje pastraipoje pasakojama, kaip Tomas ruošiasi dažyti tvorą. Remdamasis tekstu įrašyk Tomo veiksmus ir nuotaikas nusakančius veiksmoždžius.

Tomas išdrožė į šaligatvį su kibiru kalkių ir teptuku. Jis apžiūrėjo tvorą, ir tuoj visas linksmumas dingo. Atsidusęs jis padažė teptuką ir brūkštelėjo juo per viršutinę tvoros lentą. Atsi-

traukęs pamatė, koks menkas tas išbalintas ruoželis. Jis nusiminęs prisėdo ant lentinės aptvarėlės.

5 Nurodyk, ko labiausiai bijo Tomas. Rask ir nurašyk atsakymą patvirtinantį palyginimą.

Tomas bijo, kad kiti berniukai iš jo šaipysis, nes jis pristatytas prie darbo. *Ši mintis degino jį kaip ugnis!*

6 Kokio tipo šis tekstas? Atsakymą pagrįsk.

Pasakojimas. Nuosekliai ir išsamiai perteikiama įvykių seka: kaip Tomas susiruošė dažyti tvorą, kaip nusiminė dėl to darbo ir pavydėjo Džimui, bėgančiam parnešti vandens, kaip kūrė planus išsikeisti „visus savo turtus“ į laisvę. Pasakojime svarbiausi yra įvykiai.

7 Apie ką ši ištrauka? Suformuluok teksto temą.

Pasakojama, kaip Tomas nenori dažyti tvoros ir planuoja išsisukti nuo darbo.

8 Sudaryk apysakos ištraukos atpasakojimo planą, atkreipk dėmesį į teksto sandarą.

1. **Ižanga.** Išaušo džiugus vasaros rytas.
2. **Veiksmo užuomazga.** Tomas išėjo į gatvę dažyti tvoros.
3. **Veiksmo eiga.** Jis nusiminė, kad tas darbas toks didelis.
4. **Veiksmo eiga.** Berniukas prisiminė miesto šulinį ir panoro susikeisti vietomis su Džimu.
5. **Kulminacija.** Tomas įsivaizdavo, kaip berniukai ims iš jo šaipytis.
6. **Atomazga.** Jis kūrė planą, kaip papirkti draugus, bet paskui tos minties atsisakė.

9 Tekste yra sudėtingos rašybos žodžių. Prisimink rašybos taisykles, rask panašių pavyzdžių.

Žodis	Taisyklė	Pavyzdys
širdyse, veiduose	Dgs. viet. galūnės	mintyse, namuose
džiaugsmas, išbėgs	Priebalsių suduslėjimas	darbštus
nesiekdami, išdrožė, trisdešimties, susirinkdavo, laukdavo	Priebalsių suskardėjimas	sekdavo, išdaužė
žiedų, kalkių, pėdų, žaidimų	Dgs. kilm. galūnė <i>-(i)ų</i>	kalnų
šaligatvį, teptuką, lentą, gatvę	Vns. gal. galūnėje rašoma nosinė raidė	tvorą, šulinį

baisiai, smagiai	Būdo prieveiksmių priesaga <i>-(i)ai</i>	saugiai
imtūsi	Tariamiosios nuosakos 3 asm. galūnė <i>-u</i>	keltūsi
negrįzdavo, maštyti	Balsių <i>q</i> ir <i>i</i> kaita giminiškų žodžių šaknyje (<i>graža, mįslė</i>)	tąsa, tįsti
anksčiau, išsitraukė	Priebalsių susilieėjimas	skaisčiau, išsipūtė
marmuriniai	Vyr. g. dgs. vard. galūnė <i>-(i)ai</i>	laukiniai

10 Jeigu šią ištrauką reikėtų perteikti vienu sakiniu, tas sakinyš galėtų būti:

Pirmiausia Tomas susiruošė dažyti tvorą, paskui suprato, koks didelis tas darbas, galiausiai išsigando galimo berniukų šaipymosi ir ėmė regzti planą, kaip to darbo atsikratyti.

Schema „Pirmiausia, paskui, galiausiai“ gali būti tavo atpasakojimo ašis. Remdamasis schema parašyk tris pastraipas.

Parašyk tris pastraipas.

11 Rašydamas atpasakojimą remkis planu (8 užduotimi), atkreipk dėmesį į teksto sandarą.

Kūrybinio impulso paskirtis – paskatinti į tekstą pažvelgti kitaip.

Kokį planą surezgė Tomas ir kaip jam pavyko jį įgyvendinti, gali paskaityti Marko Tveno apysakoje „Tomo Sojerio nuotyčiai“.

4

Rimantas Černiauskas BŪSIU GERAS Sutrumpinta

- 1 Pirmoje pastraipoje net keturis kartus pakartotas žodis „naujas“. Suglaudink tekstą, šį žodį pavartok tik vieną kartą.

Šiomet Kostukui viskas nauja: mokykla, klasė, draugai, auklėtoja.

- 2 Glaudindamas antrą ir trečią pastraipas apibūdink auklėtoją.

Auklėtoja, sukdamą apie pirštą savo kasos galiuką, švelniu, raminamu balsu ragino vaikus daryti gerus darbus.

- 3 Glaustai papasakok, ką Kostukas pamatė prie šviesoforo.

Prie šviesoforo Kostukas pamatė susikūpinusį senelį, tempiantį didžiulę rankinę.

- 4 Į berniuko ir senelio pokalbio atpasakojimą įrašyk trūkstantus veiksmažodžius.

Kai Kostukas pasisiūlė padėti, senelis piktai atsisakė pagalbos. Berniukas pagalvojo, kad senas žmogus nepasitiki jo jėgomis, ir patikino jį esąs stiprus. Bet senelis liepė jam pasitraukti, išvadino jį vagišiumi ir pagrasino policija.

- 5 Kodėl senelis iškaudino Kostuką? Paaškind savais žodžiais. O kodėl Kostukas išsikeidė?

Šiais laikais retas vaikas pasisiūlo padėti nepažįstamam senam žmogui, turbūt todėl senelis ir pamanė, kad berniukas nori iš jo atimti krepšį. O Kostukui buvo skaudu todėl, kad jo norai buvo geri, bet senelis jo nesuprato.

- 6 Paaškind, kodėl berniukas grįžo namo piktas, nuskriaudė sesutę, nebenorėjo būti geras.

Berniuko gerumas liko neįvertintas, nepastebėtas, atstumtas.

- 7 Nurodyk teksto tipą ir savo atsakymą pagrįsk. Suformuluok teksto temą ir pagrindinę mintį.

Teksto tipas. Pasakojimas, nes apsakyme svarbiausi yra įvykiai.

Tema. Nevykusios Kostuko pastangos būti geram, daryti gerus darbus.

Pagrindinė mintis. Geras turi būti ne kartais, ne norėdamas pasirodyti, o visada ir visiems, pirmiausia artimiausiems žmonėms.

8

Sudaryk atpasakojimo planą, atkreipk dėmesį į teksto sandarą.

1. **Ižanga.** Naujoje mokykloje auklėtoja paragino vaikus daryti gerus darbus.
2. **Veiksmo užuomazga.** Prie šviesoforo Kostukas pamatė senelį.
3. **Veiksmo eiga.** Berniukas pasisiūlė jam padėti.
4. **Kulminacija.** Senelis įskaudino berniuką.
5. **Atomazga.** Grįžęs namo berniukas įskaudino namiškius.

9

Tekste yra sudėtingos rašybos žodžių. Prisimink rašybos taisykles, rask panašių pavyzdžių.

Žodis	Taisyklė	Pavyzdys
naują, mokyklą, kasą	Vns. gal. galūnėje rašoma nosinė raidė	langą
atidūs	Vyr. g. dgs. vard. galūnė -ūs	saldūs
iššluosiu, iššoko, užsigavo, neišrėbęs, išsvaidė	Priebalsių susiliejimas	iššlavė, užsegė, išskyrė
juodų, debesų	Dgs. kilm. galūnė -(i)ų	linksmų
žmogelį, senelis	Priesaga -el-	vaikelis
įsirežęs, sugrįžęs	Balsių q, ę, į kaita giminiškų žodžių šaknyje (ražosi, graža)	tąsa, tįsti
sprigtą, burbtelėjo	Priebalsių suduslėjimas	sraigtas, bambtelėjo
neįdomu	Priešdėlis į-	neįpratęs

10

Rašydamas atpasakojimą remkis planu (8 užduotimi), atkreipk dėmesį į teksto sandarą.

Kūrybinio impulso paskirtis – paskatinti į tekstą pažvelgti kitaip.

Daug gerų darbų atlieka savanoriai. Jų veikla gali pasidomėti <https://jrd.lt/informacija-jaunimui/savanoryste>.

5

Kazys Saja BŪRIMAS OBUOLIO SĖKLOM Ištrauka

1 Remdamasis pirma pastraipa nurodyk, koku metų laiku dvynukai rašo laišką.

Dvynukai rašo laišką žiemos pabaigoje.

2 Ką apie Ugnį ir Audrių sužinai iš pirmos pastraipos – laiško įžangos? Atlik užduotį remdamasis pavyzdžiu.

...mudu nebežinom, kaip gintis nuo apsėdusio Nubo. (Nubu mes vadinam nuobodybės slibiną.)
Berniukai nuobodžiauja, bet yra išradingi, lakios vaizduotės, gerai išmano žodžių darybą (*Nubas – nuoboda – nuobodu*).

Per pamokas mėginom sužaisti savotišką krepšinį: kai tik vienas nusižiovauja, kitas tuoj stengiasi jam ką nors įmesti. Susitarėm: kas įmes trintuką tris kartus, tai bus laikomas Nubo nugalėtoju.
Ugniui ir Audriui patinka krepšinis, jie yra judrūs, išdykę, pasižymi geru humoro jausmu.

Kaip ta Elenutė pakulas devyngalviui į nasrus... Broliai tikriausiai mėgsta pasakas, daug skaito, todėl jų kalba turtinga ir vaizdinga.

3 Antroje pastraipoje rask palyginimą ir pabrauk.

Pabraukti: *Esam vienodi kaip du vandens lašai.*

4 Ką broliukai pasako apie save antroje pastraipoje? Kodėl pavadina save žioplais? Kokį jų charakterio bruožą tai atskleidžia?

Dvynukai teigia, kad jie yra vienodai stiprūs, vikrūs, išdykę; žioplais pavadina save juokaudami, nes yra savikritiški.

5 Trečioje pastraipoje rask ir pabrauk epitetus, kuriais berniukai apibūdina nuobodžias dienas.

Pabraukti: *pilkos, nykios, vienodos.*

6 Kodėl šeštokai Ugnius ir Audrius nėra „pirmieji mokiniai“, nors ir sėdi pirmame suole?

Broliai per dažnai gauna pastabų, kad yra nenuoramos, pramušgalviai, padaužos ir panašiai.

7 Kas broliams nepatinka (nurodyk du dalykus)? Ko jie tikisi iš nepažįstamų bendraamžių, kuriems rašo laišką?

Broliams nepatinka, kai nuobodu, kartais nepatinka, kad juos vadina Ugriais.

Berniukai tikisi, kad nepažįstami bendraamžiai patars, kaip kovoti su nuoboduliu ir ką daryti, kad žmonės juos atskirtų.

8 Sudaryk planą, kuriuo remdamasis apibūdinsi (aprašysi) dvynukus Ugnių ir Audrių. Formuliuok klausimus – plano dalis.

1. Kam ir kodėl dvynukai rašo laišką?
2. Kuo broliai panašūs?
3. Koks yra jų charakteris?
4. Kodėl jie nėra pirmieji klasės mokiniai?
5. Kas jiems nepatinka?
6. Kas galėtų broliams padėti?

9 Tekste yra sudėtingos rašybos žodžių. Prisimink rašybos taisykles, rask panašių pavyzdžių.

Žodis	Taisyklė	Pavyzdys
treč <i>ia</i> , dien <i>a</i> , snieg <i>a</i> , led <i>a</i>	Vns. gal. galūnėje rašoma nosinė raidė	lang <i>a</i>
steng <i>ias</i> i	Esamojo laiko 3 asm. galūnė <i>-(i)a</i>	praus <i>ias</i> i
<i>į</i> mesti, <i>į</i> veikti, ne <i>į</i> manoma, <i>į</i> sivaizduojate	Priešdėlis <i>į-</i>	ne <i>į</i> pratęs
rungtyniauti, kažk <i>ada</i>	Priebalsių suduslėjimas	sprigtas, bambtelėjo
išd <i>yk</i> ę, pramušt <i>gal</i> viai	Priebalsių suskardėjimas	išdegė
atsi <i>ų</i> stų	Veiksmažodžių šaknyje <i>ų</i> kaitaliojasi su <i>un</i> (<i>siuntė</i>)	skųsti (skundė)
papasakot <i>ų</i> , nebūt <i>ų</i>	Tariamiosios nuosakos 3 asm. galūnė <i>-ų</i>	kalbėtų
išsiskirti, išsiuntinėti, ats <i>sk</i> irti	Priebalsių susiliejimas	iššlavė, užsegė, išskyrė
dvyn <i>iai</i>	Vyr. g. vns. vard. galūnė <i>-(i)ai</i>	paukščiai

pastabų, dvynukųDgs. kilm. galūnė *-(i)ų*linksmųpanašūsVyr. g. vns. vard. galūnė *-ūs*taikūs

- 10 Rašydamas atpasakojimą remkis planu (8 užduotimi), atkreipk dėmesį į dvynių elgesį ir būdo bruožus.

Kūrybinio impulso paskirtis – paskatinti į tekstą pažvelgti kitaip.

Norėdamas atlikti šią užduotį gali pažaisti žodžiais (*pavyzdžiui: žmigas – užmigo, žmagas – magas*).

O jei nori sužinoti, kas yra žmigai, žmagai ir žmogynai ir kaip su jais kovoti, perskaityk Kazio Sajos apysaką „Būrimas obuolio sėklom“.

6

Justinas Žilinskas GUGIS – GIRIŲ KAUKAS IR ŽMONIŲ DRAUGAS Ištrauka

1 Išsiaiškink ir užrašyk pabrauktų žodžių reikšmes. Remkis „Dabartinės lietuvių kalbos žodynu“ (lkiis.lki.lt/dabartinis).

Kaukas – turtus nešanti būtybė, įsivaizduojama žmogučio pavidalu.

Skubrūs – greitas, gyvas, judrus.

Grėslūs – grėsmingas, grasus.

Bendrageitis – tos pačios genties žmogus, viengentis,

Kopinėtojas – kas kopinėja; kopinėti – imti medų (iš avilio, drevės).

2 Kaip pirmoje pastraipoje apibūdinama senovės Lietuva? Atpasakok.

Lietuva – tai kraštas tarp šimtamečių girių, per kurias lėtai teka Nemunas ir Neris. Tame krašte dunkso tvirtos pilys, didingi to krašto valdovai ir išdidūs, drąsūs žmonės.

3 Kuo ypatinga ir paslaptinga buvo gūdžiose Lietuvos girių tankmėse gyvenusi kaukų gentis? Atsakyk savais žodžiais.

Kaukų gentis buvo negausi, bet labai sena. Niekas nežinojo nei kada ji atsirado, nei kada dingo.

4 Kaip kaukai vertino žmones?

/ Kodėl jų nemėgo?

Žmonės buvo pernelyg grėsmingi ir išdidūs, norėjo visus kitus padarus valdyti.

/ Kuo žmonės jiems buvo įdomūs?

Žmonės keistai rengdavosi, turėdavo kaukams įdomių daiktų, kartais ką nors pamedavo.

/ Kodėl žmones vadino dičkais?

Lietuvių mitologijoje kaukai vaizduojami kaip labai maži žmogučiai, tad žmonės jiems atrodė labai dideli.

5 Paaškindink vaizdingus posakius.

Akių gelmėje rusenanti gintaro liepsna – liepsningos gintaro spalvos akys.

Noras visus kitus motinos gamtos kūrinus valdyti – noras valdyti visas gyvas būtybes (gyvūnus, kitas tautas, kaukus).

6 Kuo versdavosi kaukai – kokius darbus dirbdavo? Išvardyk.

Jie vertėsi kiškių medžiokle, šermukšnių rinkimu, laukinių bičių medaus kopinėjimu, žemuogių rinkimu.

7 Suformuluok teksto temą ir pagrindinę mintį.

Tema. Pasakojimas apie kaukų gentį, kaukų ir žmonių santykius.

Pagrindinė mintis. Nors kaukų ir žmonių keliai kartais susikirsdavo, kaukai žmonių vengdavo.

8 Sudaryk planą, kuriuo remdamasis papasakosi apie kaukų gentį. Formuluok klausimus – plano dalis.

1. Kada ir kur gyveno kaukų gentis?
2. Kuo ta gentis buvo ypatinga ir paslaptinga?
3. Kuo vertėsi kaukai?
4. Kodėl jie nemėgo žmonių?
5. O kuo žmonės jiems buvo įdomūs?

9 Tekste yra sudėtingos rašybos žodžių. Prisimink rašybos taisykles, rask panašių pavyzdžių.

Žodis	Taisyklė	Pavyzdys
sen iai , tyl iai	Būdo prieveiksmių priesaga <i>-(i)ai</i>	švel niai
šimtame čių , giri ų , aki ų	Dgs. kilm. galūnė <i>-(i)ų</i>	linksm ų
pily s	Mot. g. vns. vard. galūnė <i>-ys</i>	nakt ys
išdid ūs , nars ūs	Vyr. g. vns. vard. galūnė <i>-ūs</i>	taik ūs
žvilg snis , ženg ti , stab telėdamas	Priebalsių suduslėjimas	degtukas, bambtelėjo
užkly sdavo , susikir sdavo	Priebalsių suskardėjimas	išgirs davo
dr įsdavo	Balsių <i>q</i> ir <i>i</i> kaita giminiškų žodžių šaknyje (<i>drąsa</i>)	tį sti , tą sa

smals es nis, suman es nis	Aukšt. l. būdvardžių priesaga <i>-esn-</i>	geresnis
bendr aa mžiai	Rašomos abi sudurtinių žodžių susidūrusios balsės	daugiaaukštis
i siklausyti	Priešdėlis <i>i-</i>	i siminti

- 10 Rašydamas atpasakojimą remkis planu (8 užduotimi), atkreipk dėmesį į kaukų aprašymo detales.

Kūrybinio impulso paskirtis – paskatinti į tekstą pažvelgti kitaip.

Patarimai norintiems atlikti šią užduotį: galite pasidomėti portretų galerija (<https://www.paveikslai.lt/lt/41-portretai>).

7

Lietuvių sakmė PAPARČIO ŽIEDAS NAGINĖJE

1 Išsiaiškink ir užrašyk pabrauktų žodžių reikšmes. Remkis „Dabartinės lietuvių kalbos žodynu“ (lkiis.lki.lt/dabartinis).

Nāginė – iš odos surauktas apavas su virvele.

Mainytis – keistis, pereiti į įvairius atspalvius (apie spalvas).

Stebulė – rato dalis, maunama ant ašies ar veleno.

Degutūotas – suteptas degutu; degūtas – iš tošių, kelmų ir kt. gaunamas skystis.

Kārtis – ilgas plonas nugenėtas medžio kamienas.

Dētis – darytis, vykti, atsitikti.

Apýaušris – aušimo, švitimo metas.

2 Norberto Vėliaus surinktos ir užrašytos mitologinės sakmės – paprastų kaimo žmonių pasakojimai, perduodami iš lūpų į lūpas. Todėl sakmėje gausu senų laikų gramatinių formų. Pakeisk jas šiuolaikinėmis.

Visokiom spalvom mainos – visokiomis spalvomis mainosi, keičiasi, raibuliuoja.

Stebulę kur gauna – stebulę kur nors gauna.

Jaunimas šoka apie tą stebulę – jaunimas šoka aplink tą stebulę.

Bernas vaikščiojo – vaikinai, jaunuolis vaikščiojo.

Kas pasaulyje dedas – kas pasaulyje dedasi, vyksta.

Baisiai patenkintas – labai patenkintas.

Reikia nusiauti nagines, apsiauti batus – reikia nusiauti nagines, apsiauti batus.

Naginėn buvo įkritęs – į naginę buvo įkritęs.

3 Sakmė sekama buitiniu (šnekamuojų) stiliumi, todėl joje daug pakartojimų, pertarų. Perrašyk šią ištrauką vartodamas šiuolaikinės bendrinės kalbos gramatines konstrukcijas, nekartodamas žodžio „stebulė“.

Jaunuoliai kur nors gaudavo stebulę, iškeldavo ją aukštai ant karties, nunešdavo ant kalno, kad geriau matytųsi, ir uždegdavo, patys aplink ją šokdavo, dainuodavo.

4 Įrašyk tris žodžio „vaikščiojo“ sinonimus. Remkis „Sinonimų žodynu“ (lkiis.lki.lt/sinonimu).

Vienas bernas vaikščiojo, klaidžiojo po mišką – niekur neranda to žiedo. Slampinėjo, bindzinėjo jis, staiga vienu metu pradėjo viską žinot.

5 Savais žodžiais nusakyk, kuo stebuklinga Joninių naktis. O kuo ypatingas rytas?

Tik tą naktį žydi paparčiai.

Saulė tekėdama raibuliuoja įvairiausiomis spalvomis.

6 Remdamasis sakme parašyk, kas nutiko bernui, radusiam paparčio žiedą.

Jis staiga pradėjo viską žinoti.

7 Kokio tipo šis tekstas? Atsakymą pagrįsk. Suformuluok teksto temą ir pagrindinę mintį.

Teksto tipas. Pasakojimas, nes vaizduojami įvykiai.

Tema. Joninių nakties nuotykis – į naginę įkritęs paparčio žiedas.

Pagrindinė mintis. Kartais stebuklą suvokti nelengva.

8 Sudaryk planą, kuriuo remdamasis aprašysi Joninių nakties nuotyki. Formuluok klausimus – plano dalis.

1. Kuo ypatinga Joninių naktis?
2. Kaip jaunimas laukdavo Joninių ryto?
3. Ką jaunuolis veikė naktį miške?
4. Koks stebuklas įvyko?
5. Kaip baigėsi Joninių nakties nuotykis?

9 Tekste yra sudėtingos rašybos žodžių. Prisimink rašybos taisykles, rask panašių pavyzdžių.

Žodis	Taisyklė	Pavyzdys
Joninių	Dgs. kilm. galūnė <i>-(i)ų</i>	linksmų
rytą, stebulę, naktį	Vns. gal. galūnėje rašoma nosinė raidė	žiedą
puošiasi, iškelia, šviečia	Esamojo laiko 3 asm. galūnė <i>-(i)a</i>	veikia
laukdavo	Priebalsių suskardėjimas	išgirdavo
matytusi	Tariamąsios nuosakos 3 asm. galūnė <i>-ų</i>	praustusi

pasaulyje	Vyr. g. vns. viet. galūnė <i>-yje</i>	vandenyje
smulkiai, baisiai	Būdo prieveiksmių priesaga <i>-(i)ai</i>	švelniai
apyaušris	Priešdėlis <i>apy-</i>	apydienis
įkritęs	Priešdėlis <i>į-</i>	įlipo

10 Rašydamas atpasakojimą remkis planu (8 užduotimi), atkreipk dėmesį į pasakojimo detales.

Kūrybinio impulso paskirtis – paskatinti į tekstą pažvelgti kitaip.

Įkvėpimo galima pasisemti paveikslų galerijoje (<https://www.paveikslai.lt/lt/54-geliu-kalba>).

8

Antuanas de Sent Egziuperi MAŽASIS PRINCAS Ištrauka

1 Kokios gėlės augo mažojo princo planetoje? Aprašyk savais žodžiais.

Augo labai paprastos, daug vietos neužimančios ir niekam netrukdančios gėlės, tik su viena žiedlapių eilute. Jos žydėdavo tik vieną dieną.

2 Paaškind frazeologizmą „nenuleisti akių“. Remkis „Frazeologijos žodynu“ (lkiis.lki.lt/frazeologizmu).

Nenuleisti akių – įdėmiai žiūrėti.

3 Kodėl mažasis princas nenuleido akių nuo naujo daigelio? Nurodyk tris priežastis.

- / Daigelis buvo nepanašus į kitus daigelius.
- / Mažasis princas bijojo, kad iš jo neišaugtų nauja baobabų rūšis.
- / Jis nujautė, kad iš daigelio išaugės kažkas stebuklinga.

4 Dar kartą perskaityk, kaip gėlė rengiasi pražysti.

Savais žodžiais paaškind šiuos pasakymus:

Užsidariusi žaliame kambarėlyje – taip apibūdinamas pumpuras – neišsiskleidęs žiedas.

Susiglamžiusi, tarsi kokia aguona – aguonos žiedlapiai labai ploni, todėl atrodo kaip suglamžyti; be to, aguona yra paprasta laukų gėlė (šiam palyginime galima išvelgti ir menkinamąjį požiūrį).

5 Iš ko mažasis princas suprato, kad žavi gėlė ne itin kukli?

Išsiskleidusi per saulės tekėjimą, ji sakosi gimusi kartu su saule.

6 Šis tekstas – tai pasakojimas ir aprašymas. Argumentuotai patvirtink arba paneik šį teiginį.

Aprašymas, nes aprašomos paprastos gėlės ir kaip rengiasi pražysti nauja gėlė.

Pasakojimas, nes pasakojama apie gėlės ir mažojo princo pažintį.

7 Suformuluok teksto temą.

Tai pasakojimas apie nepaprastos gėlės gimimą ir mažojo princo susižavėjimą ja.

8 Sudaryk planą, kuriuo remdamasis atpasakosi ir papildysi tekstą. Formuluok klausimus – plano dalis.

1. Kokios gėlės augo mažojo princo planetoje?
2. Iš kur atsirado naujas daigelis?
3. Kodėl mažasis princas nenuleido nuo jo akių?
4. Kaip gėlė rengėsi pražysti?
5. Kokia buvo gėlės ir mažojo princo pažintis?
6. Koks buvo žavios gėlės charakteris?
7. Kokia buvo princo ir gėlės draugystė?

9 Tekste yra sudėtingos rašybos žodžių. Prisimink rašybos taisykles, rask panašių pavyzdžių.

Žodis	Taisyklė	Pavyzdys
žiedlapių, baobabų, dienų	Dgs. kilm. galūnė <i>-(i)ų</i>	linksmų
netrukde, nuvysdavo	Priebalsių suskardėjimas	išgirdavo
išsiskleisdavo, užsidariusi	Priebalsių susiliejimas	išsidažė
rytą	Vns. gal. galūnėje rašoma nosinė raidė	žiedą
kažkas	Priebalsių suduslėjimas	kažkoks
daigelio	Priesaga <i>-el-</i>	vėjelio
kambarėlyje	Vyr. g. vns. viet. galūnė <i>-yje</i>	vandenyje
neįstengė	Priešdėlis <i>i-</i>	neįdomus
tyliai	Būdo prieveiksmių priesaga <i>-(i)ai</i>	švelniai

10 Rašydamas atpasakojimą remkis planu (8 užduotimi), atkreipk dėmesį į pasakojimo, gėlių aprašymo detales.

Kūrybinio impulso paskirtis – paskatinti į tekstą pažvelgti kitaip.

Nuostabių gamtos vaizdų (ir gėlės išsiskleidimo) gali išvysti įsijungęs televizijos kanalą „National Geographic Channel“.

9

Vincas Krėvė

VAKARINĖ GIESMĖ

Ištrauka

1 Išsiaiškink ir užrašyk pabrauktų žodžių reikšmes. Remkis „Dabartinės lietuvių kalbos žodynu“ (lkiis.lki.lt/dabartinis).

Mandravóti (*ntk.*) – mankštinti, varinėti (arklį).

Skešsnas – lengvas, mažas, grakštus (apie žingsnį).

Klėtis – trobesys ar trobesio dalis javams pilti, drabužiams laikyti, miegoti.

Lakštúoti – giedoti, suokti (apie lakštingalą).

Sravùs – sraunus.

Grúda, džiuždžėna – upės srovės keliami garsai, kai ji teka per akmenis (ritinėja akmenukus).

Kaitringas – karštas, kaitrus.

Brùkti – valyti spalius (šapus) nuo linų, braukti linus.

Plúokštas – pluoštas.

Dumblúotas – *čia*: apniukęs, apsiblausęs.

Sumastýti – supinti.

Glotnì galvėlė – lygiai sušukuoti, prigludę plaukai.

Skùtas – ko sudriskusio ar sudraskyto skiautelė.

2 Savais žodžiais papasakok, kur gyvena jaunoji karalaitė.

Tarp plačių girių ir aukštų šilų, kur nė vienas žmogus dar nėra kojos įkėlęs, yra lyguma. Toje lygumoje žaliuoja pieva, o vidury pievos stovi didelis dvaras. Tame dvare gyvena nuostabaus grožio mergelė, jaunoji karalaitė.

3 Antroje pastraipoje rask epitetus, kuriais apibūdinama mergelė. Išrašyk juos.

Skaisčioji, jaunoji, daili, liekna.

4 Parašyk, su kuo lyginama mergelės

/ **eisena:** su baltos gulbės plaukimu per ežerą, su balto debesies sklendimu per dangų giedrą dieną;

- / **balsas:** su lakštingalos giesme, su sraunios upės bangų čiurlenimu per akmenis, su vėjo supamų lapų skambėjimu karštą vasaros vidurdienį;
- / **plaukai:** su linų pluoštu;
- / **akys:** su mėlynais lino žiedais, su giedra ryto padange.

5

Paaiškink sakinį.

Kur akele meta, ten aušrelė teka, kur pėdelį stato, tai ten dygsta rožės ir lelijėlės.
Kur pažvelgia, ten aušra teka, kur žingsnį žengia, rožės ir lelijos dygsta.

6

Pabaik rašyti sakinį nevardamas deminutyvų.

O kai, atsikėlus ankstų rytą, o kai, nusiprausęs gailiaja rasa, pažiūri pro langą – tai šviesi saulė skaidri ir raudona, ją pamačiusi, pavydi jos gražumą, jos tų skaistumą, pamačius ir pavydėjęs tai pabalsta kaip tas lapas.

Ką prarado tekstas atsisakius mažybinės reikšmės žodžių?

Tekstas neteko vaizdingumo, savitumo, tautosakiškumo.

7

Nurodyk teksto tipą, suformuluok teksto temą.

Aprašymas. Aprašoma nepaprastai graži mergelė.

8

Sudaryk planą, kuriuo remdamasis atpasakosi tekstą. Formuluok klausimus – plano dalis.

1. Kur gyveno gražioji mergelė?
2. Kuo ypatinga karalaitės eisena, kuo nepaprastas balsas?
3. Kokie jos plaukai, kokios akys?
4. Kas nutinka, kai mergelė nusijuokia, ir kas – kai pažiūri pro langą?
5. Kaip ji atrodo eidama į vyšnių sodą?

9

Tekste yra sudėtingos rašybos žodžių. Prisimink rašybos taisykles, rask panašių pavyzdžių.

Žodis	Taisyklė	Pavyzdys
plač <i>iuju</i> , aukšt <i>uju</i>	Įvardžiuotinių būdvardžių kilm. galūnė <i>-(i)uju</i>	ger <i>uju</i>
bernelis, žirg <i>elio</i>	Priesaga <i>-el-</i>	vėj <i>elis</i>
gars <i>iai</i>	Būdo prieveiksmių priesaga <i>-(i)ai</i>	šveln <i>iai</i>

viduj, dvarely, sapnely	Sutrumpėjusi viet. galūnė	apačioj, namely
dangų, saulę	Vns. gal. galūnėje rašoma nosinė raidė	vaiką, laimę
skaisčioji, užsidėjusi	Priebalsių susiliejimas	užsiklojo
žingsnį, dygsta	Priebalsių suduslėjimas	rūgsta
plaukia	Esamojo laiko 3 asm. galūnė <i>-(i)a</i>	veikia
plukdydama	Priebalsių suskardėjimas	trukdydama
ankstųjį	Įvardžiuotinių būdvardžių vyr. g. vns. gal. galūnė <i>-ųjį</i>	šauņųjį
gailiaja	Įvardžiuotinių būdvardžių mot. g. vns. įn. galūnė <i>-(i)aja</i>	gelsvaja

10 Rašydamas atpasakojimą remkis planu (8 užduotimi), atkreipk dėmesį į mergelės išvaizdos aprašymo detales.

Kūrybinio impulso paskirtis – paskatinti į tekstą pažvelgti kitaip.

Iliustracijų rasi žurnalo „Rubinaitis“ svetainėje (<https://www.ibbylietuva.lt/rubinaitis/rubinaitis-2019-nr-2-90/dailininkai-vaikams-2018-m-vaiku-knygu-iliustracijos/>).